СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LI. ...сі, Н. Дж., середа, 10-го березня 1943. No. 46. Jersey City, N. J., Wednesday, March 10, 1943. VOL. LI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237, 4-0807 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ДЕМОКРАТІЇ МУСЯТЬ ЗБЛИЖИТИСЬ ДО РОСІЇ, ІНАКШЕ БУДЕ НОВА СВІТОВА ВІЙНА, КАЖЕ ВОЛЕС

ДЕЛАВАР (Огайо). — Заступник президента Волес виголосив в Везліен Юніверзіті промову з нагоди Конференції Про Світовий Лад На Християнських Основах, в якій торкнувся відносин між західніми демократіями і Росією. Він заявив, що побоюється, що якщоб ті демократії не прийшли до задовільного порозуміння з Росією, то Світова Війна ч. 3 буде неминучою, та що Росія може бути у тій новій війні в спілці з Німеччиною. Це, казав Волес, може статись, коли ми дозволимо, щоби Німеччина знов могла зброїтись фізично або психольоґічно, а далі, якщо будемо хитрувати з Росією, чи не знайдемо способу на безробіття по війні, або допустимо, що фашисти, що лякають нас Росією, обіймуть в Америці владу, чи як в Росії запанує ідея Троцького про світову революцію, або як в Анґлії знову підніметься рух за попирання протиросійських настроїв в Німеччині та інших краях.

Марксизм і демократія.

Волес зробив різку ріжницю між комунізмом, який є за Сталіна, і тим, що був за Троцького, що мав змагати до викликуваня світової революції. Волес вважає, що тепер панує в Росії марксизм, що є поступово злагіднений. Питання в тому, казав Волес, чи той марксизм можна погодити з демократією у тій формі, як ми її бачимо в двацятім століттю. Себто іде про те, чи вони можуть жити в згоді. Волес є тої думки, що західні демократії не мають чого лякатись комунізму, якщо тільки розвязуть проблему безробіття і розгалуження продукції. Якщо це не станеться, каже Волес, то ніяка сила не здержить комунізму. Хіба може зайти тільки та ріжниця, що булаб боротьба за те, яка доктрина скорше захопить владу: пруська чи марксівська.

Пруська система мусить бути знищена.

Волес казав далі, що постійний мир в Европі буде неможливий, якщо знищимо тільки Гітлера, а залишимо пруську традицію, в якої держава понад усе, та яка вважає силу вище права, а війну виявом сили. Він не є за те, щоби чужі вчили німецький нарід, але думає, що є багато культурних німців, що можуть перевчити німецький нарід в такий спосіб, щоб з гітлеризму і прусизму і сліду не стало. При тому він підкреслив, що марксизм ніколи не визнавав міжнародню війну знаряддям політики і вирівнування спорів. Ще теж зазначив, що мусимо бути чесними з Росією і толерантними супроти неї, а світовий мир мусить бути збудований на „засаді демократичного християнства".

ПОДАТКОВИЙ ПЛЯН РУМЛЯ ПЕРЕПАВ В КОМІТЕТІ

ВАШИНҐТОН. — Буджетовий комітет відкинув податковий плян Румля, щоби не стягати податку за 1942 рік, а платити цього року податок відразу, як побираємо платні. Рівнож заявився за те, щоби з днем 1. липня стягати з платень на податок 20%. Републиканці заповідають, що ще буде зведена сильна боротьба за плян Румля в палаті послів, де ті справи прийдуть під вирішення.

ВІДВІДИНИ „ТОВАРИСЬКІ", А НЕ „ПОЛІТИЧНІ".

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт запросив до Білого Дому новиків з сенату і палати послів. Як відомо, конґресменка Клер Бут Люс, републиканка з Конетикат, вистосувала до президента листа, в якому представила ріжні політичні проблеми з „домашнього фронту", кажучи, що певно не буде нагоди те все з ним особисто обговорити. На те дістала відповідь, що відвідини матимуть не політичний, а цілком товариський характер. Президент просто хоче запізнатись з нововибраними членами конґресу.

АРМІЯ ТЕЖ ВІДЧУВАЄ НЕДОСТАЧУ МЯСА.

ВАШИНҐТОН. — Не тільки цивільні люди мають трудноці в набуванню мяса. Має їх навіть федеральний уряд, коли пробує його купувати через свої аґенції. А все це тому, що всюди розвинулась величезна спекуляція поживою, зокрема мясом, та що всюди існують уже „чорні ринки".

ПЕРЕЙДЕМО НА „БРИТІЙСЬКУ ДІЄТУ"

ВАШИНҐТОН.— Таке заповідає Клод Р. Викард, секретар хліборобства і Адміністратор Харчів. Заявив сенатському підкомітетови, що розглядає харчові та фармерські проблеми і бачить, що ми наближаємося до цього самого стану щодо харчів, який існує у Великій Британії. Ми, казав Викард, не тільки, що не будемо могти помагати Британії харчами в тій мірі, як це робили досі, але задумуємо вислати зараз людей, щоби прослідили, як вона розподілює поживу, бо це саме треба буде і тут зробити.

За Означення "Повоєнного Кращого Світа" і Ствердження, що це Війна Демократії з Тоталітаризмом

ВАШИНҐТОН. — В палаті послів демократ з Індіяни, ізоляціоніст Люї Лудлов, заявився за те, щоби створити Комітет з 12 членів, який повинен би негайно зачати роботу над тим, щоби ясно означити цілі, за які боряться Обєднані Держави, та які будуть мирові домагання, які повинніб бути совісно виконані усіми Аліянтами. Лудлов тої думки, що вже час сказати перетомленим війною народам, який то кращий світ їх жде. Ми мусимо їм показати, казав далі Лудлов, що ми є за демократію проти тоталітаризму, та що ми їм тим чином памагаємо скинути тиранів та впорядкувати своє життя як вільні чоловіки і жінки. Ми мусимо доказати, що ми ненавидимо не народи, а тільки тиранів, котрі ті народи держать у неволі. Лудлов пропонує, щоб цей Комітет був зложений з трьох членів палати послів і трьох сенаторів, та з шістьох членів, котрих іменував би президент.

ДОМАГАЄТЬСЯ УЧАСТИ АМЕРИКИ В „УРЯДІ СВІТА"

ВАШИНҐТОН. — Гаролд Е. Стасен, ґубернатор Мінесоти, заявивсь у своїй промові, виголошеній в Конститюшен Гол, за продовження виконання „Ленд-Ліз" програми як і за те, щоби Злучені Держави взяли участь в „Уряді Держав Світа". Ця заява набрала особливої ваги тому, що Стасена вважають одним з головних републиканських кандидатів на президента при найближчих виборах.

ЗАДЕРЖАНО МАРТИНІЦІ ДОПОМОГУ ХАРЧАМИ

ВАШИНҐТОН. — Виявилось, що Злучені Держави не дозволяють на висилку харчів до острова Мартинік, що є французькою посілістю в Західній Індії, яка далі визнає над собою уряд у Віші. Підсекретар стейту Велес виразно не сказав, чому це сталось, але заявив ґазетярам, що адмірал Жорж Роберт, високий комісар острова, не хоче співпрацювати з ґенералом Анрі Жіро, найвищим французьким цивільним і військовим командантом в Північній Африці. А ґен. Жіро домагається, щоби адмірал Роберт віддав французькі кораблі, що є в Мартиніці, до вжитку Обєднаним Державам. Тими кораблями є: один літаконосець, два кружляки, кілька тенкерів і два торговельні кораблі.

ЯПОНЦІ ГРОМАДЯТЬ БІЛЬШУ МОРСЬКУ СИЛУ

ДЕСЬ У НОВІЙ ҐВІНЕЇ. — Асошіейтед Прес подає за своїм кореспондентом, що оглядав з літака води Полудньово-Західного Пацифіку, що це є пересада казати, що вже минула небезпека, бо на морі Бісмарка американські летуни знищили 22 японські кораблі й 15,000 японців. Близько Ню Бритен японці знову згромадили до 60 воєнних і торговельним кораблів як теж збирають нові повітряні сили, щоби знову зачати нову атаку. Ґен. МекАртур про це знає і остерігає перед новим нападом.

Амбасадор Стендлі Критикує Москву за Таєння Американської Допомоги

МОСКВА. — Адмірал Вилйем Г. Стендлі, американський амбасадор у Москві, заявив ґазетярам, що американський народ і політики можуть бути некорисно настроєні до Росії через те, що совєтський уряд держить у тайні перед народом Росії розміри американської допомоги для Росії.

„Це не є слушно", говорив амбасадор, „аби заставляти американців давати міліони зо своїх кишень, думаючи, що цим вони помагають російському народови, підчас коли російський народ про це нічого не знає".

„Нема сумніву", говорив далі адмірал, „що народ в Америці знає факти, а народ тут не знає. Від коли я сюди приїхав, я стежив докладно за тим, аби російська преса признала факт, що вони дістають матеріяльну поміч через Америку, не тільки через ленд-ліз, але й через Червоний Хрест і Російсько-Американську Допомогу. Але я не потрапив найти такого признання".

ЗАЯВА СТЕНДЛІЯ ЗАВОРУШИЛА ВАШИНҐТОН

ВАШИНҐТОН. — Заява адмірала-амбасадора Стендлія в Москві впала на Вашинґтон як бомба. Всі питаються: чи Стендлі говорив тільки свої думки, чи погляди уряду? Досі ще нема на це ніякої офіціяльної заяви. Навіть конґресмени й сенатори не хотіли подати своїх опінії про справу. Всі одначе розуміють, що, якщо Стндлі говорив за порозумінням з урядом, то ця заява заставляє негайно російський уряд взяти справу до розгляду. Обсерватори слідять тепер уважно за тим, який вплив буде мати заява на долю закона про відновлення закону про „ленд-ліз".

ВІДПОЧИНОК ОФІЦИРІВ полку шотляндської гірської піхоти, що є частиною восьмої британської армії, котра воює тепер на туніско-лібійській границі.

РОЗБИЛИ РОМЕЛЯ КОЛО МАРЕТУ

АЛІЯНТСЬКА ГОЛОВНА КВАТИРА В ПІВНІЧНІЙ АФРИЦІ. — Британська восьма армія переломала головну офензиву маршала Ромеля й заставила його до відступу поза лінію Марету. Аліянти теж розбили двома виправами американських летунів конвой держав Оси, що курсує між Сицилією й Тунісом.

У боротьбі з панцирними відділами Ромеля британці розбили 33 ворожі повзи.

ДОНОСЯТЬ ПРО ЗАХОПЛЕННЯ ҐАФСИ.

МАДРИД. — З Альжіру приходять з достовірних жерел вісти про захоплення американськими й французькими військами міста Ґафси, що лежить у центральнім Тунісі на перехрестю важного шляху й залізничої лінії.

Французи, що брали участь у тому бою, прийшли знад озера Чад, у центральній Африці.

ВИБУХ ПАРТИЗАНКИ В ФРАНЦІЇ.

ЛОНДОН. — Довго тліюче невдоволення французів зприводу примусового затягання французьким урядом Лявали французьких робітників на німецькі роботи вибухло нагло в понеділок справжньою партизанкою, коли ґрупа партизан убила ґранатами відділ німецьких офіцирів в касині у Ліль, а в Парижі прийшло до поважних вуличних бійок і саботажних нападів. Між іншим там знищено один ґараж з усіми автами, що в ньому находилися.

Перед цими вибухами йшла по Франції справжня нагінка за робітниками, а після вибухів нагінка за виновниками. У Парижі заатаковано теж чотири доми, в котрих жили німці. Партизани підійшли до домів нічччю й вкинули до них крізь вікна ґранати. Число жертв ще не відоме, але під домами бачено потім кілька амбулянсів.

АМЕРИКАНСЬКІ БОМБОВИКИ БЮТЬ ПО НАЦІСТИЧНИХ ҐАЗАХ У ФРАНЦІЇ.

ЛОНДОН. — Американські літаки повели в понеділок днем рейди на ворожі позиції по Франції. Бомбардували вони важко міста Рен і Руан, котрих німці вживають як баз для підводних човнів. Зістрілили в боях двацять кілька німецьких літаків.

Британсьі літаки відвідали націстичні міста, бо берлінське радіо перервало свої програми. Покищо британський уряд не подав ще цілей цих рейдів.

Британські міністри у своїх промовах у ріжних місцях підчеркують зріст активности британців у повітрі.

ЧЕРВОНА АРМІЯ ЗАХОПИЛА СИЧЕВКУ.

ЛОНДОН. — Червона армія далі наступає з двох боків на Вязму й в цьому наступі вже захопила місто Сичевку, що лежить 42 милі на північ від Вязми; вбила при тому 8,000 вояків з її ґарнізону й захопила величезні припаси амуніції й інших воєнних матеріялів, між іншим: 310 повзів, 40 гармат, 150 машинових крісів, 215 залізничих возів, 22 льокомотиви.

До Осльо, в Норвеґії, вже прийшли вісти, звичайно з німецьких жерел, що німецькі війська вже евакують Смоленськ.

Ралф Паркер, кореспондент „Ню Йорк Таймсу" каже, що червона армія добилася поважних доспіхів на центральному північному фронті, понижче озера Ільмана, на північній границі України.

„Правда", орґан комуністичної партії, пише зприводу іменовання Сталіна маршалом, що червона армія має силу викинути ворога зо совєтської території, хоча ворог, користаючи з браку другого фронту, пробує всіми силами вдержатися на совєтській землі.

НІМЦІ МАСОВО ВБИВАЮТЬ РОСІЯН.

ЛОНДОН. — За заявою Совєтського Інформаційного Бюра, німці повісили або розстріляли в Мало-Архангельську в Курщині понад тисячу совєтських громадян та вислали з цього на роботи до Німеччини понад 2,200 осіб.

МАСОВІ НАЦІСТИЧНІ ВБИВСТВА ПОЛЯКІВ.

СТОКГОЛЬМ. — Одна шведська ґазета подає вісти з Польщі, за якими там існує серед окупаційних сил справжня поляка. Під усіми урядовими будинками в Варшаві подвоєно німецьку військову сторожу. Вулицями постійно їздять поліційні патрулі на мотоциклях. Німецькі ресторани й каварні опорожнені. По місті відбуваються постійні арешти й ревізії. Поліція захопила велике число молоді, котру відправляється на роботи до Німеччини. Уряд збільшив число розстрілів і вішань заложників. В одній Варшаві за один день страчено 260 осіб, а на другий день знову 20.

Уживають німецькі окупанти проти поляків й тої методи, що її вжили проти Лідіце в Чехії; знищено в цей спосіб зовсім села: Ґутиско, Крулєвєць, Лєлітків, Скоби, Ґальки, Шаласи й Вишновець. У кожньому з них вибито більшу частину населення, потім доми спалено або розбито динамітом, а оставших людей відправлено до концентраційних таборів.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з суботи (з англійською частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25
В Джерзі Сити і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Theree months	$2.50

Від Імперії до Інвазії

Ще не так то давно це було, бо певно за памяти нас усіх, як Мусоліні говорив, що наближається час відбудови римської імперії. Ще не так то давно він проголосив італійського короля цісарем Абісінії й почав по всему світі заходи, аби добитися від інших держав признання цего титулу, а тим самим своєї імперії. Не так ще й давно поліз Мусоліні на Балкан, в Альбанію, а потім і в Хорватію й Словінію з інтриґами за збільшення своєї імперії. Ще троха пізніше він помашерував з Гітлером на Україну, а далі в Московщину.

Знаємо, як скінчилися ці всі великі пляни й широкі заходи. З римської імперії в Африці не осталося й сліду. Втратив Мусоліні не лише цісарство Абісинію, яке він захопив, але й ті кольонії в Африці, які захопили попередні уряди Італії. Балканські інтриґи скінчилися таким соромним фіяском, що, якби не німці, то прийшлося би було італійцям бристи через Адрійське море, як біблійним єгиптянам через Червоне море. Недавно наконець прийшла й ліквідація на Мусолінієву авантуру на сході Европи: звідти відкликано італійські війська й вислано назад до Італії.

Всяко говорили про мотиви й цілі цього маневру, але тепер уже можна вважати устійненим, що справжньою причиною відклику італійських військ з російського фронту було не стільки переконання, що вони там на ніщо не здалися при своїй повній деморалізації, кілько потреба їх на внутрішньому фронті в Італії. Первісні донесення, що на місце відкликаних з російського фронту італійців вишлеться інших, тепер здискредитовані. Тепер загально припускають, що італійців уже на східний фронт не будуть висилати, а будуть їх держати для оборони італійського фронту, котрий може кожної хвилі повстати, очевидно на випадок аліянтської спроби відкрити другий фронт в Італії.

Зрештою якби й до другого фронту в Італії не прийшло, то італійські війська можуть придатися для вдержання в карбах невдоволеного італійського населення, яке вже перемучене війною до краю й не бажає собі нічого так, як мира. Дивуватися почуванням італійців не можна, коли їх найкращий порт Ґенуя вся в руїнах, коли промислові фабрики в Туріно розбиті, коли нема хліба на прожиток. Фашистівський уряд не довіряє народові свойому й стягає полки з Росії для вдержання народу в війні, а Гітлер собі недовіряє ні італійцям ні фашистівському урядові, що вони хочуть далі воювати, а не роблять заговорів сепаратного мира. В цей спосіб вся Італія скоренько докотилася до повного банкротства. А народ її опинився в подвійнім ярмі.

Проф. М. Чубатий.

Шевченко Передбачував Теперішнє України

(У 82-роковини смерти поета).

Не даром Тараса Шевченка називаємо пророком українського народу, бо дійсно деякі його поезії натхнені таким ясним та докладним видінням майбутности, що читаєш Шевченка роками та не розумієш якслід, до чого то все відноситься. Неодна поезія, яка роками виглядала тільки на гарно повязані речення немов недійсного образу, доперва в певних ситуаціях стає ясною як на долоні та дивуєшся, звідки міг поет нерідко й сто літ наперед предвидіти таке положення своєї української батьківщини.

Річ природна, Шевченко не належить до пророків у релігійному розумінню. Коли ми Шевченка називаємо пророком українського народу, то говоримо це у переноснім значінню, чисто людськім. Але й чисто людські науки, зокрема новочасна фільософія, відкривають, що у ґеніяльних людей є свого роду спосібність віщої візії. Не є то навіть предвиджування майбутніх подій чисто розумове, ось таке, яке потрафить нерідко мати добрий та бистрий історик, що на підставі чисто розумових, льоґічних заложень із причин та знання способів діяння народів, витягає такі чи другі заключення. Новочасна фільософія відкриває у деяких людей цілком нові сили, не сили розуму, але сили якогось невідомого позарозумового видіння. Вчені називають ту силу людського духа — інтуіцією, себто по українськи — духовою силою увійти прямо в саму річ, вхопити немов саму істоту річи. Інтуіцію мають ґеніяльні винахідники, мистці то що. Колиб такого ґеніяльного Едисона чи Марконія спитав хто: виясни нам як ти прийшов до свого винаходу, він найчастіше не умів би того вияснити. Сказав би: от прийшло мені якось несподівано до голови, я впав на таку то, а таку ідею, якої довго пошукував!

Такі ґеніяльні помисли часто приходять навіть в стані півсну або цілковитого відпруження умового в хвилинах, коли людина й не думає про справу, що стає предметом його ґеніяльного винаходу. Цікава є, наприклад, історія творення ґеніяльним композитором Моцартом його безсмертного твору „Чарівна сопілка". Ідея одної мельодії прийшла композиторови вночи, в сні. Він в сні побачив чорта, що грав прекрасну мельодію на сопілці. Її саме він шукав місяцями на яві, та не міг її ухопити. Композитор негайно встав, записав мельодію, що стала нині широко відомою та його славою у світі.

Це так тільки для прикладу, щоб науково підійти до зрозуміння віщих думок Тараса Шевченка. До них Шевченко напевно не доходив своєю наукою, бо знання історії України у Шевченка не було таке як у професійних істориків; мала Україна напевно кращих знавців історії народів та українського народу зокрема. Одначе у Шевченка візія майбутности України приходила силою інтуіції. Він так глибоко, цілою душею переживав минуле і непевне майбутнє України, він так усіми силами своєї душі любив Україну, що у нім будилися якісь підсвідомі сили його душі, й то такі потужні, що його дух немов видів, й то ясно видів, неодно що ми та Україна нині переживаємо. Ми дивуємося тільки, звідки міг Шевченко сто літ наперед таке предвидіти.

Зокрема ця любов до української батьківщини жаром огня опановувала цілу, дословно цілу, душу Шевченка в перших роках його заслання. Молода людина, розпалена ідеєю для справи України, паде жертвою арешту та цілковитої розлуки, відірвання від коханої України. За що? Тільки за чисте бажання братерства між народами та за любов до України. Тоді очевидно ті позарозумові, сили Шевченкової душі були як найбільше напняті і в поезіях того саме часу як найживіше ставало майбутнє України перед очима ґеніяльної душі поета.

Таке вияснення можна дати й до цього ясного образу нинішнього положення України предвидженого поетом у його короткій поезії: „Мені однаково". Шевченко саме цього року був арештований по рожевих надіях, що найшов в гуртку Кирило - Методиївських Братчиків, товаришів праці для визволення України з московського ярма. Молоді українські ідеалісти снували у своїх плянах рай на землі між словянами — у словянській федерації рівних народів. Але скоро стрінулися вони з брутальною російською дійсністю, з московським славянофільством у практиці. Російський нарід хотів панування над другими словянськими народами, а не братерства, про яке мріяли українські ідеалісти. Шевченко перший раз тоді пізнав яка непроходима віддаль між гарними словами та облудними ділами Москви. Гарні слова московських славянофілів були тільки насонним лікарством для інших словян, зокрема для українців, щоб зручно їх приспати у боротьбі аж доти, доки „не дадуть себе добре в руки взяти".

Українські мрійники дістаються до московської — таки словянської тюрми; Шевченко потерпів найдужче. Ця подія була величезним душевним потрясенням для Шевченка, але теж першою лекцією реально дивитися на московського, словянського сусіда. Страждаючи у тюрмі його любов до України осягнула вершини безкорисности, бож у праці для добра словянських братів та для власної батьківщини не шукав він ні свого власного добра, ні слави. Він погодився вже з судьбою згинути марно на далекій сніговій чужині як московський вязень. Особиста доля йому байдужа, йому однаково!

„Мені однаково, чи буду
Я жить в Україні, чи ні.
Чи хто згадає, чи забуде
Мені в снігу на чужині —
Однаковісінько мені.

В неволі виріс між чужими,
І не оплаканий своїми,
В неволі плачучи умру,
І все з собою заберу —
Малого сліду не покину
На нашій славній Україні,
На нашій — не своїй землі.

І не помяне батько з сином,
Не скаже синові: Молись!
Молися, сину! За Вкраїну
Його замучили колись.

Патріотизм Шевченка це не еґоїзм, це не себелюбство, це найвищий ступінь братолюбія та жертви для батьківщини, тому йому тепер стає перед очима ясний образ теперішного та майбутного України. Він видить які то діявольські сили брехні та облуди розпутуються довкола української справи, щоб Україна на все лишилася в московських кліщах. Перед його очима стає видіння майбутности за сто літ, коли весь світ стане в огні світової війни, серед якого то пожару світа вирішуватися будуть долі народів не на десятки а на сотки літ. Його душа бачить образ цеї нинішної світової війни й тої брехні, що її пекольні сили зрушили около української справи. Він вже знав способи московського заколисування хахлів до сну саме у ті найкритичніші хвилини. Його душа страшно терпить, що його українські брати дадуться заколисувати, та що той сон спаралізує їх волю, тому це своє видіння як осторогу для українського покоління він виливає на папір. Він вже й погоджується з тим, що сини України, його, московського вязня, замученого у сніговій Сибірі й молитвою не помянуть, але не може погодитися з тим страшним образом переспання справи України у переломові часи.

„Мені однаково, чи буде
Той син молитися, чи ні...
Та не однаково мені,
Як Україну злії люди
Присплять, лукаві, і в огні
Її окраденую збудять...
Ох! не однаково мені.

Україну присипляють нині лукаві до сну, щоб її окрадену з волі збудити у ще важчих кайданах неволі.

Цей останний страх Шевченка, що українці злочинно просплять той час, коли вирішується доля українського народу, це напевно Шевченкове видіння теперішности, це реально беручи видіння безділля та браку самопосвяти кожного українського чоловіка наших часів, деб він не находився.

За Шевченкових часів світ не стояв у вогні, тому й сказане не могло відноситися до його часів. Зрештою Шевченко, як кожний ґеній на десятки літ перескочив наперед своїх сучасників так, що українці його часів навіть не моглиб розуміти, до чого це все сказане відноситься. Проблема боротьби України за повну політичну незалежність, за самостійне життя тоді ще навіть не могла входити в рахубу, ще не була дозрілою справою.

Національне усвідомлення було ще тоді таке низьке, що боротьба за самостійну Україну булаб у тих часах майже не зрозумілою для його земляків. Український нарід складався тоді зі закріпощеного панцизняного люду, темного та неграмотного, одним словом цілковито незрілого до такої боротьби. Одначе Шевченко мав сильну віру, що той нарід піднесеться, він видів цей зріст за сто літ та що Україна стане дійсністю, але аж по десятках літ. Він теж бачив труднощі від чужих та видів теж безхребетність своїх й оце його журба та осторога рівночасно.

Так Шевченко своїм віщим духом видів теперішність! Він дивився на тих „злих людей", чужих та на тих „лукавих" синів України, що батьківщину закуту в найтяжчі кайдани, які знає тільки українська історія, називають „Українською Державою", вже готовою, за яку не треба навіть боротися. Він бачив, що у той сон дадуться заколисати не тільки прості, невчені, але й ті, що повинні вести нарід ясною дорогою. Він бачив, яку шкоду приноситиме українській справі той укритий червак москвофільства в душах міліонів українців, віками вигодований московською неволею.

Шевченко бачив теж це заколисування українців словянською паморокою, яка спала Ґенієви дуже скоро з очей. Він бачив віщими своїми очима, що знов тягнути будуть українських людей у словянські товариства, де навіть України як рівного народу не признаватимуть, але то все тільки на це, щоб українських людей приспати в огні світового пожару, та збудити їх вже по всім, серед нової страшної дійсности і в новій неволі під такими московськими ґенералґубернаторами у Києві та Львові, що то з цеї „Української Держави" вестимуть тисячі синів України у снігову Сибір та пустинний Туркестан на повільне конання. Передбачувала і таке зболіла душа поета. І тому вирвався з неї розпучливий голос про те, що „не однаково мені", взиваючий синів поневоленої України до опамятання і боротьби за волю України.

Жінки як Людська Робоча Сила

I.

Проблема жіночої робочої сили.

Одного сполудня до клюбу для гри в „бриджа" в Патерсоні, Ню Джерзі, хтось приніс вістку, що недалекій фабриці літаків потребують робітниць. Багато членок клюбу негайно зголосилося по працю. Інші видно хотіли зробити те саме, але, як казали, не могли через домашню господарку.

У фабриці Ґудіра в Акрон, Огайо, працює пані Миртел Пері, що має чотирьох синів на воєнній службі. Вона виробляє охоронячі для чол вояків, що стоять при перископі. У корабельних доках у Нюарку, Ню Джерзі, працює жінка Карола Гойрінґа, що має одного сина в війську, а одного в фльоті; вона помагає будувати кораблі. При Лонґ Айленд Ройлрод працює жінка, що колись працювала в салоні краси.

Коли помножити через тисячу членок патерсонського бриджового клюбу і пані Пері й пані Гойрінґи й ці бувші робітниці салону краси, дістанемо одно з найважніших питань американського життя, так звану проблему жіночої робочої сили.

Ця проблема спершу не видавалася важною. Як почало не ставати чоловіків, дежто тут і там підносив думку, чомуб не вживати до праці жінок. Нині справа розвинулася на всю величину. Нині край потребує праці кожної людини. Не всі потраплять робити тяжку роботу; одначе такі, що цього не можуть, зможуть звільнити з легкої роботи тих, які можуть робити тяжку.

В Америці є 32 округи з недостаточною робочою силою. Приміром околиці з недостаточною робочою силою може послужити нам Бофало. Та околиця вживає інтензивних засобів, аби відкрити й втягнути до роботи кожну здібну до праці людину. До кінця травня треба там найти 30,000 нових робітників, а найти їх можна тільки серед домашніх господинь, бо ніде інде засасів робочої сили вже нема.

Промисли в Бофало вживають жінок усе більше й більше. Дня 1. січня 1942 року уряд розглянув 178 фабрик у Бофало й найшов у них 4,000 робітниць. Коли переглянув 50 фабрик 1. січня 1943 р., найшов у них 43,000 робітниць.

Затягається робітниць до фабрик у Бофало не примусом, а переконуванням. Розведено там кампанію для втягання жінок до праці. Комісія Воєнної Робочої Людської Сили („Доблю-Ем-Сі") поширила при помочі листоношів квестіонарі по всіх домах. Створено осібний Жіночий Рекрутаційний Комітет, котрий помагає кампанії при помочі преси, жіночих клюбів, віконних вивісок, дощо. Як квестіонарі вже були поширені по домах, пішли в рух місцеві блокові провідники місцевих воєнних рад; вони ходили від хати до хати, помагаючи виповняти квестіонарі.

Рівночасно з тим пішла кампанія серед мужчин, аби вони покидали легкі роботи, а переходили на важкі. Показували їм, що в багато стальовнях треба було закрити печі, бо не було для них робітників. В газетах появилися оголошення, які кликали мужчин на роботи, яких жінки не можуть робити. Промовляли їм до мужеської амбіції: зголошуватися на роботи, яких вони не припоручували би своїм жінкам ні сестрам.

Фактом є, що в багатьох округах не остає робочої сили. Через те зростає й попит за жіночими руками. Деколи брак робочих рук панує в окрузі, що сусідує з іншою, у котрій є багато вільних рук. Втягнути жінок до таких округ є важче, ніж було би втягнути мужчин, бо, будучи звязаними з хатою, жінки більше звязані з місцем, де стоїть хата. Якби стягнути тих жінок до фабрик з таких округ, то це збільшило би різні проблеми: мешкання, перевозу, медичної помочи, дозвілля, тощо.

Від грудня 1941 року до грудня 1942 число осіб, занятих у воєнних фабриках, зросло з 6 міліонів 900,000 до 17 міліонів 500,000. Пересічно число їх зростає по одному міліонови на місяць. Зріст прийшов передусім від того, що до воєнних фабрик пішли робітники з інших фабрик, або з безробітних. Головна трудність прийде аж у цьому році, коли число робітників у воєнних промислах зросте до 20 міліонів, рівночасно зростуть теж наші воюючі сили. Отже перед воєнними промислами стоїть питання, як скоро жінки потраплять перебрати на себе мужеську роботу. У грудні 1941 року в оборонних промислах Америки працювало 1 міліон 400,000 жінок, у грудні 1942 року їх уже було 4 міліони. У грудні 1943 року їх має бути 6 міліонів, себто майже одна третина всего воєнного робітництва.

Ці числа відносяться до дійсної воєнної продукції. Кромі цих робітниць треба ще буде жінок-робітниць, і то в щораз більше зростаючому числі, для заступлення тих мужчин, що підуть до есенціональної цивільної продукції й до служби в наших збройних силах.

(Далі буде).

ІВАН ФРАНКО

Основи Суспільности

Повість

55)

X.

Гадина добру годину лежав у стодолі на соломі. Хотів заснути, та не міг. Ждав на Параску, та вона не приходила. Почав було клясти її, та й перестав, бо чув, що йому не дуже й бажалося тепер її бачити. Щось мов мулило його в нутрі, якась порожнеча, котрої не знав чим заповнити. Вийтиб у село, до коршми, побалакати з парубками, пожартувати з дівками — та ні! Сама думка про товариство була йому тепер бридка та нелюба. Щось немов привязало його сьогодні до оцього подвіря, він чогось ждав, чогось надіявся, хоч сам не знав, чого. Та проте не міг відійти відси. Лежачи у стодолі на соломі, він крізь шпару у стіні глядів на подвіря, на супротилежну офіцину з кухнею, гостинним покоєм і помешканням о. Нестора. Думки його, мов ворони довкола вершка дуплавої липи, кружили та шибалисьненастанно довкола того помешкання. Двірське ліниве життя дало йому закоштувати приємностей, яких не дає життя простого селянина, розпалило в нім бажання багатства, але не дало ані вміння здобувати добро-чесною працею, ані не вробило в ньому настільки моральної сили, щоб він міг спротивитися спокусам. Легким способом прийти до маєтку, покористуватися чужим, заграбати те, коло чого сам не трудився, оце був його ідеал. Старий, слабосилий о. Нестор, власник величезного, як він собі міркував, маєтку, з котрого сам не вмів і не хотів користати, це була, така натуральна, така навіть леґальна, на його думку, жертва для його апетиту, що не обскубати її, дати собі вирвати з рук комусь іншому, булоб глупотою, гріхом.

Та проте Гадина був не дуже сміливої вдачі. Природа й виховання зробили його швидше дрібним, кишеньковим злодієм, ніж розбишакою широкої руки. Урвати потаємно, підстерегти, закрастися, потягти, — на це він був майстер, але вище поза такі дрібнозлодійські штуки його фантазія не всмілювалась вибігати. Йому вдалось кілька разів підстерегти о. Нестора, як він ховав по кілька або й кількадесять ґульденів денебудь у дупло дерева, між вулиї або у шпару під стріхою, і потягти ті гроші. Розуміється, це не вдоволяло його, а тільки загострило його апетит, розширило бажання, і тепер він від кількох днів тішив себе фантастичною надією, що йому вдасться підглянути таку хвилину, коли о. Нестор вийде із свого покою й забуде ключ у дверях.

Вбігти хоч на хвилину до того заклятого покою про такій нагоді — здавалося йому верхом щастя. О. Нестор так пильно замикався, так дуже вистерігався впускати когонебудь із прислуги до свого покою, що Гадина про те тільки й думав, як би то він, дістawшися там, обома руками загрібав гроші, котрі, бачилось йому, мусять там лежати зовсім наверха на столі, в шухлядах, трохи що не по підлозі. Двірська цивілізація встигла до тля здеморалізувати його серце, але зовсім не побільшила, не розширила його інтеліґенції.

Вже вечір. У стодолі зовсім темно, та й повітря залите тінню дерев, слабо тільки освітлене догараючим блиском вечірнього неба. Тихо довкола. Гадині зовсім ніяково зробилося лежати самому у стодолі. Навіть боязко якось. Він поспішно вийшов на подвіря. Щось тягло його нишпорити довкола помешкання о. Нестора, котре знадвору виглядало як цілковита пустка. Ані звука, ані голосу, ані сліду живої людини, тільки замкнені двері, позапирані й фіранками позаслонювані вікна манять до себе, як загадка, як нерозкрита тайна. Ступаючи на пальцях, хоч довкола було зовсім пусто, Гадина підійшов до хвіртки, що вела до саду, і помаленьку відчинив її, дуже старачись, щоб ані клямка не брязнула, ані дверці не скрипнули на старих, заржавілих завісах.

Та входячи в сад, він майже лобом стукнувся з садівником, що вмів також так нечутно шнирити й так, як колиб дожидав його за хвірткою.

— Ай! — скрикнув Гадина, переляканий несподіваною появою садівника, та зараз отямився, пізнавши його. — То ви, садівнику?

— Та я.

— Що може, є хто в саді?

— Ні, я так. Та от шукаю молотка. Ти не бачив його?

— Якого молотка?

— Та мого. Я тут мав свій молоток, треба то лату прибити тощо. Ще нині в полудне я мав його, лежав отут на вулію. А тепер я похопився за ним, нема.

— **Я не бачив. Та ви тут** увесь день, то ви повинні би швидше бачити, хто тут був такий, щоби міг його взяти.

— Та хто тут був? Я нікого не бачив. Недавно ось пані була. Ну, та чень би пані на мій молоток не лакомилася. А втім... Здається, що як вона ось туди ходила, то його вже не було. Мусить так, що не було! Бо я сидів у буді й дивився сюди. Якби був тут молоток лежав, то я був би його побачив.

— Тут сьогодня Цвях вештався рано, ви його бачили?

— Ні, не бачив. Але рано я ще мав молоток.

— Е, хто знає, може, він і пізніше був?

— Хібаб тоді, як я був на обіді.

— А ви гадаєте, що не міг бути? Та же він мече собою всюди, як дідько. Де його не посієш, там він вродиться.

— Ну, та нащоб йому молотка?

— О, не знаєте злодія? Занесе до коршми: бодай келишок горілки, йому й те добро.

— А мені шкода! Господь би його побив! А втім, пощо я клену? Може, то й не він?

(Дальше буде).

ЯСНІ ДНІ В ЖИТТЮ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Життя людей, що звикли мислити, що своєю духовою кебетою, своїм хистом моральним стоять вище звичайного натовпу, коли не скрізь по світах, так принаймні у нас на Україні, — є ніщо більш, як суцільна хмара тяжких, непросвітних обставин. Життя таких видатніших людей — це низка днів повних духових та моральних, а часто-густо і матеріяльних страждань за інших і по вині інших. Українця-мисленника, українця, що неприжмуреними очима дивиться на минуле і сучасне свого краю рідного, такого українця, скоро тільки він не себелюб, здається сама доля присудила на злидні, недостачі, на скорботи, на страждання. Одначеж і на нашій зневоленій, але прекрасній землі не багацько можна вказати таких людей, у яких уся сума шляху життєвого склалася отак-от, як у Шевченка, майже чисто з самих лишень темрявих днів, з самого лишень суму, з самих лишень страждань. Майже суцільна неволя, трохи що не повен брак волі і світа, довжезна низка грубіянського насильства та утисків і гноблення, що причавлюють людський дух і мисл; убожество матеріяльне, недостача запопадливости дружньої та гірка самітність — от ті елементи, що згустившись в одну хмару, тьмили ввесь життєвий шлях поета і тьмили такою темрявою, що зза неї ледви-ледви і то ряди-в-годи можна було на якусь часину пробитися світлому п р о м і н н ю годині жизнерадісної. Коли траплялось, що кільком людям гуманним та освіченим поталанило своїми благородними заходами прояснити життєвий обрій поета і викликати на той обрій яку ясну зорю, так вороги світа і волі, прибічники темряви і неволі пильнували швидче затьмити зорю ту і знов охмарити всіма сторонами життя поета...

Не довгий був вік великого поета України, — рівно сорок і сім років. А чи зберемо ми з отсіх 47 літ — хоча 47 таких днів, щоб можна було сказати, що вони в життю Шевченка були днями ясними, неохмареними тугою?

Знаємо, що Шевченко родився 25. лютого (старого стилю) 1814. року, а з кріпацької неволі викуплено його 28. квітня 1838. р. Відаємо, що по доносу студента Олексія Петрова взято Шевченка в арешт у Києві 5. квітня 1847. р. і до 1. червня того року, доки вирядили його відповідно конфірмації царя Миколи І., звичайним жовніром на заслання, поет сидів в тюрмі в Петербурзі. З заслання випустили Шевченка 2. (14.) серпня 1857. р. Виходить, що більш ніж дві третини свого віку (34 роки і 8 місяців) поет наш ніякої волі людської не зазнав; за увесь отсей час його неволили кріпацтво, острог, каземат та тяжка служба вояка. Отся неволя проковтнула найліпші літа його віку: вік дитинний і парубоцький заїло кріпацтво, найліпший вік письменника, коли талант його почав розростатися на певному ґрунті ширикого світогляду, задушила військова казарма та муштра.

Виходить, що з усего життя Шевченка на той вік, який можна назвати віком людини нібито вольної, припадає тільки 12 років і 4 місяці; але й звідсіль треба дещо викинути. З часу визволення з казарми і до самої смерти поет наш перебував під найпильнішим доглядом поліції і на те, щоб виїхати напр. на Україну, треба було йому питати дозволу. Це така воля, що, як справедливо мовив сам поет, „наче собака на припоні". І дійсне: ледви поет в літі 1859. р. прибув в рідну Київщину, ісправник Табачніков взяв його в арешт і знов мусів поет перебувати в арешті трохи не цілих два тижні.

Опріч неволення доглядом, були ще гірші умови, що густо охмарювали Шевченкове життя після заслання. Десятиліття казарма та муштра чисто зруйнували здоровля поета. Обставини казарменного життя поет злегенька намалював в своїх листах до приятелів: „Живу я — писав він до Казачковського — життям прилюдним, сиріч в казармі, муштруюся що дня, ходжу в караул"; а „в казармі дій — читаємо в листі поета до княжни Репніної — галас, крик, балалайка, товариші-жовніри після муштри оповідають: кого на муштрі били, кого обіцяли бити". В другому листі до Козачковського поет додав: „Я злидар не тільки матеріяльно, але й душею і серцем: шостий рік не пишу, не читаю, не малюю... А колиб ти бачив, між яким я людом верчуся: я у них в кулаці сижу; давлять, без милосердя давлять; а я повинен ще й кланятися, а то роздавлять, як ту вошу нігтем".

Довгоб треба часу на те, щоб згуртовати усі лихі умови тяжкого життя на засланню, що десять років руйнували і зруйнували Шевченкове здоровля. Досить сказати, що моральна атмосфера не тільки в казармі, але і по кватирах офіцирів була така, що приневолювала Шевченка пити горілку. На доказ згадаймо собі хоч один епізод з життя в Новопетровському форті. 17. (29.) червня 1857. р. (значить, коли вже поет наш був амнестирований і тільки тому був ще в форті, що про амнестію приказ загаявся в Оренбурзі) у вечері приходив Шевченко повз офіцирський флігель; тут в кватирі інжиніра Кампіані піячила тоді саме компанія офіцирів. Кампіані, угледівши Шевченка, став тягти його до гурту; а коли поет не згодився піячити, звелів закинути його в арешт і на другий день подав донос, що рядовой Шевченко зделал ему оскорбленіе матерними словами". Від цієї напасти мусів Шевченко відкупитися, поставивши Кампіані і його товаришам четвертину відра горілки... Коментарів до цего яскраво характерного факту не реба.

Одно слово: з усего Шевченкового віку не зістається і девяти років таких, щоб вони не були охмарені густою тучею суцільної неволі, темряви та тяжких утисків. Та й за ті девять років (22. квітня 1838. р. до 5. квітня 1847. р.) доводилося Шевченкови часто занати журби-туги; але це були скорботи не особисті, це була туга горожанина-патріота. Він тужив за долею рідного народа; журивсь над безправієм і неволею його; він страждав тому, що його рідна Неня-Україна, „обідрана сиротою понад Дніпром плаче"; він оплакував неволю та злидні і хати і саклі; він сумував, що „від молдавана аж до фіна на всіх язиках все мовчить". Глибоку рану в серці поета точила ще й доля славян і всесвітня неправда.

„Кругом неправда і неволя,
Народ замучений мовчить...

(Дальше буде).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

В ОБОРОНІ ТОВАРИСТВА „КАМЕНЯРІ".

Як бувший член організації української молоді на Західній Україні, що носила назву „Каменярі", уважаю своїм обовязком боронити доброго імени тої організації. Тому, коли я прочитав в „Свободі" ч. 36., з 24. лютого 1943 р., у статті проф. М. Чубатого „Духове життя українського народу..." згадку про це товариство з помилками, хочу подати отсі мої короткі завваги.

Каже проф. М. Чубатий, що радикальна партія основала „Каменярі" „для конкуренції з Лугами полк. Дашкевича, коли той Лугову організацію, первісно морально принайменьше звязану з тою партією, унезалежнив ц і л к о в и т о від впливу якоїнебудь партії, та поставив як задуману напів військову організацію на непартійній основі". Отже треба зазначити, що каменярська організація була основана аж тоді (1931 р.), як полк. Дашкевич пішов на угоду з польською владою і піддав Лугову організацію під нагляд польської армії. Значиться, якщо „Каменярі" пішли до конкуренції з Лугами, то не через партійні причини, а через національні, а іменно через те, що провідник Лугів Дашкевич намагався зробити ту організацію уркаїнської молоді додатком до польського війська. А ціль польської армії тоді була така, щоби почати війну і при німецькій помочі щераз розділити Велику Україну, до Дніпра злучити з Польщею, а Україну за Дніпром перетворити на кольонію німецьку. Це тепер вже виразно видно з документів, які були оголошені після німецького наступу на польську державу. Тому не тільки радикали і „Каменярі" виступали проти того, щоби українська організація Луг йшла на поміч польській армії, але є відома річ, що й інші українські організації завзято боролися проти Лугів Дашкевича.

Каже проф. М. Чубатий: „Каменярі" спершу поширювались передовсім в рогатинськім повіті, самбірськім і тернопільськім, добуваючи собі кілька тисяч членів... Кілька літ перед другою світовою війною стали дещо занепадати..." Факти і числа доказують, що каменярська організація, не зважаючи на великі перешкоди з боку адміністраційної влади, зростала в скількости місцевих союзів і членів. І так в 1933 р. було 11 повітових і 98 місцевих Союзів „Каменярі", 1936 р., 12 повітових і 240 місцевих, 1938 р. 12 повіт. і 254 місцевих в 22 повітах Західної України; на Волині польська влада не дала дозволу на основання ніодного союзу. Число членів 1935 р. було 7,266, а 1938 р. вже 13,245. Отже в суперечь твердженням проф. М. Чубатого Каменярська організація в останніх літах перед війною не занепадала, а щораз більше поширювалась.

Правда, каменярський рух, як рух поступовий, натрапляв теж на опір з боку більш консервативних ґруп, котрі на жаль у партійній загорілости нападали на „Каменярів" несправедливо. Були випадки, що противники „Каменярів" навіть розбивали каменярські свята в честь І. Франка (Рогатинщина), а польська бюрократія з того тішилась, що розпалювалась братовбивча боротьба між українцями.

Дальше проф. Чубатий каже так: „Польський уряд засадничо відносився до „Каменярів" дещо толерантніше як до української організації з інтернаціональним заложенням, думаючи, що тим самим гасить вогонь національного українського патосу, принціпіяльно ворожого Польщі". В першу чергу я повинен на те відповісти, що каменярська організація була українська національна організація. Згідно з статутом і програмою, її членами могли бути тільки „особи української народности без ріжниці пола й релігії". Отже організація була національна, бо єднала молодь на засаді загально - національній, а не релігійній, як наприклад „Орли". Тимсамим не була інтернаціональна, як це проф. Чубатий хотів би їй приписати, та ніяких окремих інтернаціональних завдань вона ніколи не мала. Не можна казати, що „Каменярі" це була організація „з інтернаціональним заложенням" тому, що нібито радикали заложили „Каменярів", а радикальна партія була членом спілки робітничих і селянських партій з цілої Европи з центром поза Галичиною, бо тоді тимбільше повинніб ми твердити, що католицькі „Орли" були організацією „з інтернаціональним заложенням", бо вони були складовою частиною інтернаціональної організації, що відома під назвою „Католицької Акції".

Польська влада відносилась до каменярської організації так, як до всіх інших незалежних українських організацій і товариств. Отже переслідувала, розвязувала союзи, не давала дозволу на оснування нових, забороняла або розвязувала свята, маніфестації, збори, забави, фестини і т. п. Доказів на це можна наводити сотками. Вистарчить причитати докладно журнал „Каменярі", щоби переконатись. Провідники і діячі каменярської організації були переслідувані і пацифіковані (прим. Блажкевичева, Горбовий, Гривнак, Костюк й інші). І скорше можна припускати, що польська влада прихильніше ставилась до Лугів і Орлів, бо від Каменярів жадала за всі дозволи на представлення, свята, фестини і навіть товариські забави більші такси-оплати.

Для освідомлення селянських мас — я переконаний, — каменярська організація поклала значні заслуги. Вона не лише вела руханково-спортову діяльність, популяризуючи і поширюючи масово спорт по селах Західної України, але також культурно-освітну і виховну працю, виховуючи селянську і робітничу молодь на свідомих борців за ідеї демократії.

Володимир Гавриляк,
член 316 від. У. Н. С.

КОНЦЕРТ
в память 129-тих роковин народин ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

відбудеться

У НЕДІЛЮ, 28. БЕРЕЗНЯ 1943 РОКУ

В ГОДИНІ 7. ВЕЧЕРОМ

WASHINGTON IRVING HIGH SCHOOL Irving Place & 16 Street, NEW YORK CITY

УВЕСЬ ДОХІД ПРИЗНАЧЕНИЙ НА ВОЄННИЙ ФОНД АМЕРИКАНСЬКОГО ЧЕРВОНОГО ХРЕСТА.

Обєднаний Комітет Українських Американських Організацій м. Ню Йорку.

ШІКАҐОВСЬКА ХРОНІКА

Подає СТЕПАН КУРОПАСЬ.

В закупі воєнних бондів українська шікаґовська громада не остала позаду інших великих громад. Українці купують бонди систематично, звичайно за посередництвом фабрик, де вони працюють. Та крім того роду купна бондів, де звичайно обтягається їм із заробітної платні певну суму на закуп бондів, вони купують ще надобовязково додаткові бонди через Лігу Американців Українського Походження. Організація ця веде точний спис всіх тих наших людей, що купують бонди і має спис на 40 тисяч долярів. Касієр Ліґи робить окремий звіт продажі бондів кожного місяця для вжитку секретаря скарбу в Вашинґтоні. Гром. Михайло Петрів, що є касієром Ліґи і займається рівночасно продажом бондів, заявив мені, що тепер продає бондів менше, бо люди платять податки і на купно бондів незбуває багато. Одначе Ліґа думає перевести в місяці квітні „окремий драйв" для продажі воєнних бондів серед американців українського походження. В тій цілі приготовляється велике віче всеї громади, на яке запрошено вже репрезентанта департаменту скарбу.

Для підготовки такого масового віча скликається репрезентантів всіх українських товариств, що належать до Ліґи, на день 28. березня.

На віче матиме вступ кожний, а на збори репрезентантів можуть прийти й нерепрезентанти, якщо хочуть довідатися про детайлі віча. На зборах буде звіт урядників Ліґи з їх діяльности за минулий рік, який має бути дуже „цікавий", як про це висловився предсідник Ліґи, адвокат Богдан Пелехович.

Шікаґовські литовці мали і в Шікаґо 25-тий ювилей своєї незалежности. Торжество це мало місце в Орхестра Гол. Головним бесідником був президент норвезького сойму і бувший предсідник Ліги Націй, Карл Гамбро. Того самого дня відбувся в „Памер-Гавзі" бенкет, на якому був рівнож литовський президент Сметона. Литовські бесідники заявляли, що нема ріжниці між ріжними окупаціями їхньої батьківщини, яка процвитала перед війною. Президент Сметона заявив, що як Німеччина так і Совєтський Союз є ворогами Литви, що домагається незалежности. В готелі Блекстон, де знова відбулися сходини литовських патріотів, започатковано кампанію на закуп воєнних бондів на суму „Одного Міліона Долярів". На запит репортерів, що сталося з його сином Юліяном, що до війни був професором університету, заявив Сметона, що він працює в одній воєнній фабриці в Дітройті як „ґрайнер", себто оброблювач заліза.

Польський військовий епископ Ґавліна відвідав своїх краянів в Шікаґо минулого тижня. Йому на зустріч вийшли не лише духовні, але й світські люди. Замітним є, що епископ Ґавліна за час свого побуту в Шікаґо відбував наради зі світськими людьми, а не з духовними. Епископ Ґавліна є знаний українцям з того, що за його „головою" тисячі українців, що служили в польській армії і складали присягу вірности, складали її по польськи і в польських костелах, навіть як їх ґарнізони находилися на українських землях, де були греко-католицькі чи православні церкви, та хоч це противилося польській конституції і конкордатови з Ватиканом, що на папері забезпечували українцям в Польщі свободу віроісповідання!

Українські відділи Американського Червоного Хреста підготовляють на 21. березня „Віче Червоного Хреста", з якого дохід буде вцілости призначений на потреби цеї організації. На вічу промовляти будуть американські репрезентанти Червоного Хреста. Концертова програма буде дуже б а г а т а. Виступить навіть шкільна орхестра з „Райт Каледжу" під диригентурою п. капітана Барабаша. Всі українські громади, організації й товариства дістали писемне запрошення до участи у тому масовому українському здвизі.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРҐАНІЗАЦІЙ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Для Американського Червоного Хреста.

Дня 2. березня відбулись чергові наради Обєднаного Комітету Українських Американських Організацій міста Ню Йорку. На зборах було присутніх 28 представників ріжних місцевих товариств. Більшість з них було жіноцтво, й не диво, бож головною точкою нарад була справа помочі А. Ч. Хрестови, який веде цього місяця головну кампанію за придбання потрібних фондів на свою працю.

Зо звітів, які здавали поодинокі представники організацій, показалось, що праця для придбання гроша для А. Ч. Хреста проявляєдься в двох напрямках: у продажі членських карток А. Ч. Хреста, та в продажі тикетів на концерт Тараса Шевченка, який відбудеться в неділю, 28. березня в Ірвінґ Гай Скул в Ню Йорку, а з якого ввесь дохід призначений на воєнний фонд А. Ч. Хреста. Крім того, переведено вже збірку в тих церквах, які Червоний Хрест призначив для української ґрупи. Деякі церкви, як зазначив предсідник комітету, С. Ковальчук, переводять ще збірки, а тому поки-що не можна ще подати вислiду цих збірок. Відомим є тільки, що українська католицька церква при семій вулиці зібрала вже $118.

Представник комітету Д. Галичин представив присутнім теперішні вимоги Ч. Хреста, навів приклади з праці інших ґруп у теперішній кампанії, та подав вказівки, яких ми повинні вжити, щоби зібрати якнайбільше грошей. Крім висилки листів до наших бизнесменів та ріжних громадян, постановлено вислати листи до всіх орґанізацій, щоби вони ухвалили зо своїх кас відповідну жертву, а також, щоби перевели збірки між своїми членами.

Рішено відбути наступні загальні збори всіх представників на 15. березня. Ці всі представники, які забрали книжечки для збирання оголошень з приводу концерту Тараса Шевченка, повинні принести ці оголошення на згадані збори.

М. Малетич,
секретар комітету.

ВЕРБУНОК СЕРЕД УРЯДОВЦІВ.

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт підписав розпорядок в справі військової служби федеральних урядовців, заборонивши вносити їм прохання на відложення цеї служби. Задержані будуть тільки ті на найважніших становищах, що їх тяжко заступити іншими.

„THIS gear... I'm giving double!"

„ПЕРЕСІЧНИЙ АМЕРИКАНСЬКИЙ ГРОМАДЯНИН", як його бачимо на афіші, що є прибитий на стіні, як теж як офірує на А. Ч. Хрест, це такий, що цього року жертвує на Червоний Хрест з словами: „Цього року даю подвійну жертву".

Петро Березин.

Жінка і Війна

В короткім часі буде проголишений плян орґанізування американського жіноцтва до воєнної праці. Ця орґанізаціяноситиме назву „Вінс" — Жінки в Національній Службі. Почесною головою нової жіночої орґанізації буде дружина судді Найвищгоо Суду Злучених Держав, пані Вилйєм Доґлес. Завдання згаданої орґанізації є дуже прості, але незвичайно важні, бо вона буде старатися посилати воєнні змагання на домашньому фронті. До неї може і повинна належати кожна американська жінка, яка бажає щоби Америка виграла війну.

Нова жіноча орґанізація не буде скликати мітінґів, ні займатися нікому непотрібними дискусіями про маловажні справи. Її завданням буде поміч утримувати в порядку свою хату й помагати доглядати дітей тих робітників і робітниць, що працюють в заводах при виробі воєнного матеріялу. Дехто може подумати, що це не важна справа, але директор Бюра Цивільної Оборони, Дж. Лендис, каже, що це дуже важне діло.

Кандидатки до нової жіночої орґанізації будуть мусіти пройти спеціяльні курси так саме, як проходили кандидатки до „Вексів" і „Вейвсів". Чогож їх будуть вчити? Нічого незвичайного, але такого, що кожній жінці в Америці може придатися. Наприклад, будуть вчити, як ходити коло „форнесу", як направити курок в „синку", як вставити „фюз" і такі інші справи. А хібаж це воєнна робота? — спитаєте. На перший погляд ні, але не повірите, скільки в Америці є жінок, що не вміють найпростішої роботи в хаті зробити. Нераз буває так, що чоловік в фабриці надривається, „овертайм" робить і приходить до дому з надією, що теплу вечеру застане. Він тільки на поріг, а жінка до нього: „Іди чоловіче форнес направити", або зробити щось таке, що кожда американська господиня повинна вміти зробити. Розуміється, що чоловік хоч змучений, але йде і робить. Однак треба знати, що чоловік хоч і здоровий, то таки не залізний. Як після десятьгодинної тяжкої праці в фабриці при виробі амуніції або якого іншого воєнного матеріялу, він й дома мусить розбиватися, то будьте певні, що він на другий день не зможе в фабриці так вправно і звинно працювати, як його сусід, що добре дома відпочав. Такі речі треба мати на увазі, бо як ми це занедбаємо, то може бути зле. Памятаймо, що Америка є арсеналом Обєднаних Держав і кождий дефект у воєнному виробництві відбивається зле не тільки на нашій вітчині, але на всіх демократичних державах. Нам треба подбати, щоби фабричні працівники, як чоловіки так і жінки, мали що їсти і не потребували журитись домашніми справами.

Ще одна річ. Минулого року в Америці народилось два з половиною мілюнів дітей. Велике число матерей цих дітей вже працює в фабриках воєнного виробництва, а коло дітей нема кому ходити. Розуміється, що хтось мусить ними опікуватись і це власне завдання припаде на нову жіночу орґанізацію. Крім того в Злучених Державах є десять мілюнів дітей, що не мають більше як пять літ життя, яких родичі також працюють по фабриках. Може не всіх, але багатьох таки працюють. Отже цих дітей також треба допильнувати, бо це наша будучність, наша молода Америка. Не треба також забувати, що в Америці є двадцять й чотири мілюни шкільної дітвори, яку треба доглядати. Багато батьків й матерей йде до фабричної праці, а молодь дає собі раду, як може. І тут власне придається нова жіноча орґанізація. „Вінси" мають заступити шкільній дітворі їх батьків і матерей. Розуміється, не цілком, але в нинішних воєнних часах стороння поміч моглаб дуже придатися. І для того власне її орґанізують.

Жінки, що не мають малих дітей, повинні шукати заняття у воєнній індустрії в якнайбільшому числі, бо в останніх двох роках показалося, що вони в багатьох випадках краще справляються при виробі воєнних матеріялів ніж чоловіки. Промислові спеціялісти завважали, що жінки краще виконують таку працю, що вимагає гострого ока, жіночої ніжности і точности.

Федеральне Бюро Праці вже виготовило список звиш 1.800 фабричних занять для жінок в таких заводах, де виробляють амуніцію. В фабриках, що не займаються виробом зброї, жінки можуть виконувати 900 різних робіт. Фабриканти амуніції кажуть, що жінки можуть виконувати від 70 до 90 відсотків роботи в їх заводах, яка є легка, але вимагає незвичайної уваги й точности. Статистика говорить, що 1942 року в американських фабриках зброї працювало звиш 200,000 жінок, з початку при легкій праці, а потому при тяжчій. Наприклад, жінки вже виробляють аероплани і виконують таку тяжку працю, що ніхто несподівався, аби жінка могла її виконати.

Війна довела до того, що тепер часто можна бачити, як жінка їде великим тяґаровим троком або трактором на фармі. Кажуть, що минулого року на фармах працювало около сімдесять відсотків більше жінок ніж колибудь попередно. А це тому, що як було забракло фармерських робітників, то правительство зорґанізувало по різних містах курси керування фармерською машинерією і навчило велику кількість жінок їхати фармерським трактором. Фармерська машинерія відграє у воєнному змаганні велику ролю і хто вміє нею керувати, то є таким самим вояком, як той, що на фронті. Америка потребує хліба не тільки для домашнього вжитку, але й для достави союзникам. Ми мусимо годувати армію і тому кожний фармерський робітник, що вміє обходитися з модерною фармерською машинерією, є дуже цінний, бо він також помагає Америці здобути перемоґу над ворогом. Бо треба знати, що воякам на фронті потрібно не тільки амуніції, але й хліба.

Американські жінки вже здобули право на рівну з чоловіками платню. Краєва Рада Воєнного Воробництва переконалася, що жінки не тільки дорівнюють чоловікам в продукції воєнного матеріялу, але в багатьох випадках працюють лінше і зручніше. Тому власне признано їм таку саму платню, яку дістають чоловіки. Як жінка хоче працювати у воєнній індустрії, а немає відповідного фаху, то вона може зайти до місцевого федерального бюра праці і там їй скажуть, де вона може такого фаху навчитися. За науку ніхто не платить, бо курси зорґанізувало правительство на те, щоби витренувати робітників, як виробляти потрібну нам зброю. Вчитисьє може кожний чоловік чи жінка, що хочуть причинитись до посилення воєнного виробництва в Америці.

Предсідник Комісії Людської Сили, МекНат, недавно сказав, що при кінці цього року в американській воєнній індустрії працюватиме 18,000,000 людей. Це буде наша домашня армія, яка працюватиме для перемоги так само, як наша армія і фльота. У вище згаданім числі промислових робітників буде мілюни жінок, тих жінок, яких дехто уважав менше вартними і нездібними до виконування тяжкої праці. Тепер показалося, що це неправда. Сотні тисяч американського жіноцтва вже доказали, що слабший пол зовсім не є такий слабий, як чоловіки собі думали. Як ми здобудемо перемоґу, то в тім буде велика заслуга й американського жіноцтва. — (ОНА).

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

НІМЦІ ВИДУСИЛИ В БЕРЕСТІ ЛИТОВСЬКІМ 10,000 ЖИДІВ

ЛОНДОН, (ОНА). — З Німеччини надходять неймовірні вісти. Кажуть, що минулої осени німці були звезли до Берестя Литовського десять тисяч жидів і позбиткувавшись над ними два місяці, одусили їх трійливим ґазом. Призначені до екстермінації жидівського населення німецькі відділи замикали жидів в стодолах і там їх дусили. Кого не вдусили ґазом, то вели в ліс і розстрілювали. Озвірені німецькі вояки поводилися з своїми жертвами дуже брутально. Побивали їх, мучили, а потім або троїли, або розстрілювали.

Найбільше число жидів німці знищили минулого року в жовтні і листопаді. В грудні менше, але, кажуть, що тепер знов їх вибивають. І то в більшій кількості, як попередно. Націсти зробили з Брестя Литовського правдиву жидівську різню. Один чоловік оповідав, що призначені на смерть жиди так ридають, просяться й взивають Божої помочі, що деякі німецькі жовніри невитримують і сходять з розуму.

Те саме діється і в Раві Руській. Там німці також створили для жидів різню і вже розстріляли кількадесять тисяч людей. Вони не перебирають, старий чи молодий, чоловік чи жінка; познущаються, як мають час, і вбивають. Кажуть, що еспанська інквізиція вигляделаб на забавку в порівнанні з тим, що німці тепер виробляють.

ВПИСУЙТЕ СВОЇХ ДІТЕЙ В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ І В ТАКИЙ СПОСІБ ЗАБЕЗПЕЧІТЬ ЇХ БУДУЧЧИНУ.

З ЛЕЖАЧОЇ ПОЗИЦІЇ стріляють ці вояки червоної армії до німецьких летунів у Північному Кавказі.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ШІКАҐО, ІЛЛ. — Бр. св. Юрія, від. 379, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться 14. березня в гали церковній, при Оклей і Райс. — Уряд.

МОНЕСЕН, ПА. — Повідомляємо, що місячні збори Бр. св. Ап. Петра і Павла, від. 338, відбудуться в неділю, 14. березня, о 2. годині пополудні, в Українській Гали, в 2-гій вулиці і 213 Скупмекер Еве. Просимо членів прийти і заплатити свої вкладки. — За уряд: Ілько Фаль, предс.; Афтан Лайка, кас.; Микола Куць, секр.

ДІТРОЙТ, МІШ. — Тов. ім. Івана Франка, від. 146, повідомляє, що місячні збори відбудуться в неділю, 14. березня, в год. 1:30 попол., в Укр. Роб. Домі при Карпендер ул. Просимо всіх членів прийти на спільні наради. — П. Андрушків, секр.

КЛИВЛЕНД, О. — Тов. ім. Івана Франка, від. 334, відбуде місячні збори 14. березня, в У. Н. Домі, в 1. годині. Просимо всіх членів прийти на збори, бо єважні справи, а найважніша це Фонд Американського Червоного Хреста. — За уряд: Н. Залерецький, предс.; С. Морозович, секр.-кас.; І. Жук, рек. секр.

КЛІВЛЕНД, О. — Збори Тов. Сокіл, від. 336, відбудуться в неділю, 14. березня, в годені 1. пополудні. Просимо всіх членів прийти на збори і вирівнати свої вкладки. — Тимко Кальмук.

ШІКАҐО, ІЛЛ. — Місячні збори Бр. св. Стефана, від. 221, відбудуться в неділю, 14. березня, в 12. год. вполудне, в салі церковній при Оклей і Райс ул. Приявність всіх членів і членкиць на зборах є конечно пожадана. — Т. Шпікула, секр.

ДІТРОЙТ, МІШ. — Місячні збори Тов. Зап. Січи, від. 75, відбудуться в неділю, 14. березня, точно в год. 1-шій, в галі У. Н. Дому. Без ріжниці чи хто має маплачено наперед чи ні, обовязком кожного члена є прийти на збори, бо маємо дуже важні справи до вирішення. — За уряд: П. Костирка, предс.; Ів. Слупецький, кас.; Мах. Присташ, секр.

ШІКАҐО, ІЛЛ. — Річні збори Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 176, відбулися 21. лютого і на тих зборах ухвалено, що члени мають платити свої вкладки на ґали церковній в другу неділю по першім точно в 3. годині пополудні. Секревар буде на гали від 3. до 6. год. і всі члени мають там принести свої вкладки. Секретар не буде більше ходити по хатах за вкладками. Член, що не заплатить своєї вкладки, буде суспендований. Уряд на цей рік є той самий: Стефан Дзюрдзевич, предс.; Петро Бабяк, секр.-кас., 9114 Greenwood Ave., Chicago, Ill.

КЛІФТОН, Н. ДЖ. — Збори Тов. Укр. Січ, від. 182, відбудуться в неділю, 14. березня, в годині 3. пополудні, в гали парохіяльній, 45-47 Ґовп Евеню, Пасейк. На порядку нарад є важні справи до полагодження. Тому обовязком кожного члена є прийти на збори. Довгуючих членів напоминаємо, щоби вирівнали свої вкладки, бо інакше будуть суспендовані. — О. Боднарчук, предс.; Г. Яськів, секр.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

Дня 6. марта 1943 року помер у 45. році життя

ІВАН АНДРУШКО.

Вступив до Тов. Запорозька Січ і до У. Н. Союзу в 1923 р. Був добрим членом і багато разі урядником. Родився в селі Звенигород, пов. Бібрка, Галичина. Полишив у смутку жену Ксеню, дочки Дору і Аделю та сина Івана.

Похорон відбудеться з дому жалоби, 22 Lester St., в середу рано 10. марта, в 9. год. до церкви св. Петра і Павла, Clifton Ave., Ansonia. Просимо членів, вільних від праці, взяти участь у похороні.

В. Н. П.! Уряд Відділу.

Дня 31. січня 1943 помер у 14. році життя

МИКОЛА ПОКРИШКА,

член Тов. Марта Вашингтон, від. 359 У. Н. Союзу в Нюарку, Н. Дж. Покійний походив із Нюарку. До Союзу вступив у 1935 році.

Похорон відбувся 3. лютого. Полишив у смутку маму Анну Покришка, три братія: Івана, Франка, Стефана і сестру Єтелу Сута.

В. Н. П.! Марія Фера, секр.

ТЕЖ ЖЕРТВА НІМЕЦЬКОЇ ОКУПАЦІЇ.—Цей грецький хлопчина, котрому щойно 12 літ, ходить голодний вулицями грецького міста, шукаючи за їжею. Він виглядає, як старець.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. — Місячні збори Тов. Зап. Січи, від. 367, відбудуться в неділю, 14. березня, в год. 1:30 пополудні, в галі церковній. Просимо всіх членів прийти на збори в назначений час, бо маємо досить справ до вирішення. Прсоимо вирівнати вкладки для підрахунків контролі. Не забуваймо приєднувати нових членів до Союзу і Товариства. — За уряд: Мик. Сорохтей, П. Лисько, Р. Дмитрів.

IRONDEQUOIT, N. Y. — Збори Тов. ім. Т. Шевченка, від. 289, відбудуться в неділю, 14. березня, в годині 2. пополудні, в Укр. Гали, на Норт Ґудман. Просимо членів прийти на ті збори на означений час, бо маємо важні справи до полагодження. — В. Гусар, предс.; І. Януш, кас.; Н. Головка, секр.

ТОМАСТОН, МАСС. — Квартальні збори Тов. Українська Січ, від. 421, відбудуться 13. березня, в кУр. Гали на Проспект вул., в 8. годині ввечір. Просимо всіх членів прийти на збори, бо є важні справи до полагодження. — За уряд: А. Береза, предс.; М. Шипінька(кас.; П. Песьнік, секр.

БРУКЛИН, Н. Й. — Тов. Запорозька Січ, від. 325, повідомляє, що квартальні збори відбудуться в суботу, 13. березня, в сали Укр. Нац. Дому, 216-218 Ґренд Ст., у 8. год. ввечір. Члени мусять вирівнати свої вкладки до У. Н. Союзу, бо інакше будуть суспендовані. Є важні справи до полагодження, тому просимо членів конечно прийти. Приведіть знайомих і впишіть до Тов. і У. Н. Союзу. Член, що не прийде на збори, підлягає карі згідно зо статутом. — За уряд: І. Малик, гол.; В. Троць, кас.; П. Малицький, секр.

ДІСТАНУТЬ ЗАНЯТТЯ

ПОТРІБНО ДІВЧИНИ
ДО ОФІСУ BOOKKEEPING-TYPIST.
Голосіться від 9. рано до 4. пополудні: 45-8
15 WHITEHALL ST., Room 210,
близько South Ferry, Manhattan.
Платня згідно з умовою.

ПОТРІБНО ДОСВІДЧЕНИХ ЧОЛОВІКІВ, що вміють чистити вікна (Window Cleaners). Постійна праця. Добра платня. Голосіться до 43-8
AMERICAN CLEANING CO.
321 Willow Avenue, Hoboken, N. J.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. — Подаємо до відома членам Бр. св. Василія, від. 339, що місячні збори відбудуться в суботу, 13. березня, в год. 7. ввечір, в домі Громади, 3322 Н. Лавренс ул. Просимо всіх місцевих і позамісцевих членів прийти на збори. — За уряд: Іван Сорока ст., предс.; Іван Сорока мол., кас.; Андрій Хромик, секр.

ЧЕСТЕР, ПА. — Бр. Сош. св. Духа, від. 237, повідомляє своїх членів, що квартальні збори відбудуться в неділю, 14. березня, в гали де звичайно, точно в 3. годині пополудні. Контр. комісія здасть звіт за три місяці і є інші справи до полагодження. Тому уряд просить членів прийти конечно на час. — Н. Бронецький, предс.; Т. Крика, кас.; Д. Яворський, секр.

ТАРЗАН ч. 729. Містичний плян

Націлившися пальною зброєю на Тарзана, моряки забрали все дорогоцінне мясо й відплили. Івета заплакала.

„Вони закрадуть усе, що ми маємо! Вони перемінять нас на рабів!" — „Це їм не вдасться, як довго я живу".

На наступний день він вирізав довгі куски кори й скрутив їх у довгі рури. Його приятелі не сходили з дива.

Але Тарзан не сказав їм нічого. Він не хотів їх застрашити, виявляючи їм свій одчайдушний плян.